

HONTI JÓZSEF

A NEMZETKÖZI ORVOSTÖRTÉNETI TÁRSASÁG (S.I.H.M) KONGRESSZUSAINAK TÖRTÉNETE

A szerző szabadon előadott előadásának hangrögzítőn rögzített kézírata.

A címben szereplő rövidítés (SIHM) Société Internationale de l' Histoire de la Médecine. Bevezetőként taxative ismertetem a kongresszusokat, majd foglalkozom az elmúlt 20 év kongresszusaival, amelyek közül héten voltam jelen; a magyar résztvevők előadásaival; stb., továbbá ismertetem —  s a végén fényképeken is bemutatom — a Nemzetközi Orvostörténeti Társaság tisztségviselőit.

A Nemzetközi Orvostörténeti Társaság (továbbiakban: SIHM) 1921-ben alakult Párizsban. Ezt megelőzően 1920-ban Belgiumban, Antwerpenben volt az I. kongresszus. Itt határozták el, hogy nemzetközi orvostörténeti társaságot alakítanak. Az antwerpeni kongresszus szervezésében résztvett az az orvos, akinek unokája, Tricot dr. napjainkban a SIHM főtitkára. A jubileumi kongresszust 1990-ben talán éppen  zert is Belgiumban tartották.

A II. kongresszus Párizsban volt, a III. Londonban, a IV. Br sselben. 1920-21-22-23, tehát abban az időben évenként voltak ezek a kongresszusok és mind Európának egy meghatározott részén, Nyugat Európában. 1925-ben — itt kezdődik a 2 éves periodizáció, ami napjainkban is tart — Genfben volt a kongresszus, majd 1927-ben Amsterdamban és 1928-ban egy távoli országban, Oslóban volt a következő kongresszus, majd 1930-ban Rómában. 1932-ben Bukarestben volt a IX. kongresszus. Majd a X. Madridban, 1935-ben. A XI. Zágrábban, Belgr dbban, Sarajevóban, Dubrovnikban 1938. szeptemberében. A II. világháború alatt kongresszus nem volt. A háború után Hollandiában Amsterdamban 1950-ben volt a következő kongresszus, majd 1952-ben Cannesban  s Monacóban, 1954-ben Rómában  s Salernóban, 1956-ban Madridban  s Alcal ban, 1958-ban Montpellierben, 1960-ban Kos szigetén volt a kongresszus. Ezt  zert emelem ki, mert olyan tervek vannak, hogy a következő kongresszusok egyike újra Görögországban lesz, Kos szigetén, 1966-ban. Most el bb 1994-ben Skóciában, Glasgowban lesz kongresszus. 1962: Krakkó  s Varsó, 1964: Basel, 1966: Berlin, 1968: Siena, 1970: Bukarest, 1972: London, 1974: Budapest, a nevezetes kongresszus; ez egy külön előadást megérdemelne! 1976: Quebec, 1978: Plovdiv, Bulgária; nagy számú magyar résztvevővel. 1980: Barcelona, 1982: Párizs, 1984: Kairó, 1985. januárra  th z d an. Tudomásom szerint ezen M.o.-r l senki nem vett részt. 1986: Düsseldorf, 1988: Bologna, 1990: Atwerpen, jubileumi 70 éves kongresszus. 1992: Granada-Sevilla.

1970-ben Bukarestben  s Konstanc ban került sorra a kongresszus, az Orvosi Hetilapban Sz ll si Árpád  s Kapronczay Károly dr.-ok számoltak be. 40 országból 250 külföldi és 250 romániai küldött vett részt. 375 tudományos előadás hangzott el, a neves Bologna professzor volt a kongresszus szervező bizottságának elnöke, aki eddig az időpontig az SIHM elnöki tiszt t is betöltötte. 5 secti ban folytak az ülések, olyan kérdéseket tárgyaltak, mint az orvosi deontológia története, tehát a felelősség kérdése, a népi g gy szat tudományos

értéke, Románia és más országok orvosi kapcsolatai, a Római Birodalom provinciáinak orvoslása és vegyes témák. Néhány előadást kiemelek, Pozsonyból Duka Zólyomi Norbert, a XVIII. szd-i himlőoltás történetéről számolt be, az NDK-ból Kaiser professzor, akivel a magyar orvostörténészeknek nagyon jó kapcsolata van és Pichowski: A XVIII. szd.-i román orvosok, mint a hallei egyetem orvosi karának absolvenssei c. tartott előadást. A magyar résztvevők előadásai: Réti Endre dr. főtitkár és Antall József dr. A Magyar Orvostörténeti Társaság titkára volt akkor, Szállási Árpád dr., Buzinkay Géza dr. és Kapronczay Károly dr.-ok vettek részt, előadásokat tartottak. Azonkívül a magyar orvostörténészek egy önálló kiadvánnyal is jelentkeztek, amely kiadvány az Orvostörténeti Közlemények supplementumaként, a 4. kötetként jelent meg. Réti Endre dr. a moldvai és az erdélyi hallgatók orvostudományi disszertációjáról beszélt, amely disszertációk a magyar Orvosi Karon megtalálhatók a Kari Könyvtárban. Antall József dr. az abszolutizmus és liberalizmus a magyar egészségpolitika irányításában c. tartott előadást. Szép sikert aratott a bukaresti kongresszuson egy angol nyelvű színes film, ami a budapesti Semmelweis Múzeumot mutatta be. Ezen a kongresszuson, ill. a közgyűlésen Erna Lesky Bécsből megkapta az Arany Aesculap Díjat. Réti Endre dr.-t, a Magyar Orvostörténeti Társaság főtitkárát az SIHM helyettes titkárává választották 7 évre, ami komoly elismerés volt. Bologna professzor pedig átadta az SIHM elnöki tisztségét Poynter prof.-nak, aki a londoni Welcome Intitutenak volt az igazgatója, és utána éveken keresztül az angol befolyás érvényesült a vezetésben, a budapesti kongresszus idején is. Ezen a bukaresti kongresszuson vetődött fel először, hogy az 1974. évi nemzetközi kongresszus színhelyéül esetleg Budapestet választják. Az utolsó 2 napi ülések színhelye Konstanca volt.

A következő kongresszus Londonban volt. A londoni kongresszusnak 1972-ben talán az is volt a jelentősége, hogy 50 országból mintegy 600 delegátus jelent meg, Poynter professzor volt a vezetője. Itt az ülések elnökségében foglalt helyet Schultheisz Emil dr., egészségügyi miniszterhelyettes volt abban az időben és a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum főigazgatója, valamint Réti Endre dr., az egyetem Központi Könyvtárának volt az igazgatója, a SIHM helyettes titkára. Az előadások 6 sectióban folytak, a következő témákról: A brit orvostudomány és más országok orvostudománya közötti kapcsolatok, Az orvostudomány és a társadalom, A klinikai orvostudomány, a Varia, ami majdnem minden kongresszuson szerepel természetesen témaként. A fogorvostan története és Orvostudomány és irodalmi tanulmányok. Kenéz János dr. Addison és hatása a kontinens mellékvese kutatására c. tartott előadást, Réti Endre dr. francia nyelvű előadásában a Darwini humanizmus hatását vizsgálta a magyar orvosok gondolkodására. Szállási Árpád dr. Szociográfia és higiénia c. tartott előadást, Schultheisz Emil dr. A késői középkori orvostudomány Magyarországon c. számolt be. Én pedig Richard Bright, Edward Brown és John Paget magyarországi utazásairól tartottam előadást. Gazdag társasági program volt, Oxfordban is jártunk, a neves Blackwell könyvesboltban volt egy jelentős fogadás.

A magyar kongresszus — ami 1974-ben volt Budapesten és nagy sikere volt: 32 országból voltak jelen, 424 résztvevő 5 kontinensről — külön előadást érdemelne; ezzel most részletesen nem tudok foglalkozni, ezt átéltük, nem is olyan régen és nagy számban vettünk részt.

A következő kongresszus Kanadában, Quebecben volt 1976-ban. Magyar résztvevők voltak: Szállási Árpád dr. és Réti Endre dr., az SIHM főtitkár helyettese. A quebeci kongresszuson a fő témák: Társadalmi orvostan története és perspektívái, Az európai orvostudomány hatása az amerikaiakra, Az ameri-indián medicina, A középkori orvostudomány a világban, A népi orvoslás és a Varia. Réti Endre dr. A népesedéspolitikai szemlélet fejlődése és a családtervezés c. tartott előadást, Szállási Árpád dr. A magyar orvosok beszámolója az amerikai világrészeiről a XIX. szd.-ban c. tartott előadást és megemlékezett Miksa császár orvosának, Senger Edének a könyvéről. A quebeci kongresszuson nosztalgiával emlékeztek a résztvevők a jól sikerült budapesti kongresszusra és, ahogyan Réti Endre és Szállási Árpád a beszámolójukban írják, két név ill. kérdés merült fel a quebeci kongresszuson: az egyik név Bartók és a másik egy kérdés: Mikor lesz M.o.-on újra orvostörténeti kongresszus?

A következő a plovdivi, 1978-as. Jellemzője volt, hogy igen nagy számban vettek részt magyarok. Ez érthető, a szocialista országok közötti utazás sokkal könnyebb volt abban az időben. És olcsóbb volt.

A következő Barcelonában volt 80-ban, ill. 82-ben Párizsban.

Viszont az idő előre haladt és szeretnék néhány diát is vetíteni.

Az 1972-es londoni kongresszuson Oxfordban a csoport és Schultheisz Emil eü. min.h. és a társaságunk elnöke. Oxfordban vagyunk: a Blackwell könyvesbolt ill. könyvkiadó. Ez nagy számban ad ki orvosi könyveket. A könyvesbolt mélyen benyúlik az udvar felé a házak

közé. És ott szabadon voltak a könyvek, óriási értékű könyvek. Ott tartották a fogadást. Számomra ez akkor, 1972-ben, meglepő volt, hogy ott jöttek a pincérek, szolgálták az italt-ételt és közben könyvek hegye, mi könyvek hátán beszélgettünk és ott tartották a fogadást. Ez abban az időben számomra nagyon új volt.

A plovdivi kongresszusról képek. Elöl látható a kopasz úr és mellette van a hölgy; Ő Sondervorst, a belga főtitkár és a leánya. Ők minden kongresszuson ott voltak, együtt voltak láthatók, mint egy kedves színfolt. Sondervorst professzor éveken keresztül meghatározó személyiség volt a SIHM-ben. Borisz Petrov látható a képen, a szovjet vezető. Itt van Diulier főtitkár, a francia főtitkár, középen áll a fehér zakóban. Ő nagyon népszerű volt, a magyarokat is nagyon szerette, jó kapcsolata volt a magyar vezető orvostörténészekkel, hosszú ideig volt a SIHM főtitkára. Látható egy csoport, jobb oldalon egy társaság, ott van Réti Endre és felesége, itt látható Antall József, Vida Mária, Némethy Ferenc, hátul pedig Kaiser professzor, NDK-ból Halleből, aki nagyon jó kapcsolatot tart fenn a magyar orvostörténészekkel. Ott Sondervorst professzor látható a kalapban; Leibowitz professzor Izraelből, Jeruzsálemből, óriási nagy tudású orvostörténész és tudománytörténész professzor, sajnos már nem él. Az autóbussra száll fel egy lengyel gyógyszerész-történész, kedves szőke férfi, jó barátunk. Itt a plovdivi kirándulás kapcsán a csoport, Némethy Ferenc és felesége: Kovács Nóra. A magyar orvostörténészek kiemelkedő alakjai: Szállási Árpád, Lambrecht Miklós és Kapronczay Károly. A gyógyszerész történészek: Zboray Bertalan és Hegedűs Lajos. Diulier főtitkár a csoporttal. A spanyolok vezetője megállította ezt a számár vontatta kocsit, jöttek a bolgárok, talán valami cigány karaván és nagyon jó kedélyű a spanyol vezető: Gerra. Duka Zólyomi Norbert — gondolom többen ismerjük, Pozsonyból — és családja, kedves csoport.

Következő kongresszus a *barcelonai*. Vámos Éva látható, vonattal utaztunk. A francia-spanyol határnál át kellett szállni, mert Spanyolországban már szélesebb nyomtávú vasút van. A határnál mindenkinek át kellett szállni és volt idő, hogy kimenjünk a tengerpartra egy rövid időre. A barcelonai kongresszuson Danon, a kongresszus vezetője és a SIHM tisztségviselője. Szállási Árpád tárgyal Danonnal. Sournia professzor, aki a párizsi egyetem orvostörténész professzora, nagyon értékes, több kötetes orvostörténeti könyve van. Hosszú ideig — éveken keresztül — ő volt a SIHM elnöke; mögötte felesége. Barcelonában vagyunk, ahol az őszhajú úr az ingben Cule Angliából, aki jelenleg a SIHM elnöke. Előbb említettem Tricot-t, a jelenlegi főtitkárt, aki a SIHM alapítójának unokája; 1920-ban alakult a társaság. Leibowitz házaspár Jeruzsálemből. Bal oldalon van Witschorek, talán többen ismerték, Budapesten volt 1981-ben a gyógyszerésztörténeti kongresszus és ő Németországból neves gyógyszerész és gyógyszerésztörténész. Itt a svédeket lehet látni, a piros ruhás hölgy a göteborgi, a kék ruhás hölgy (Maret Pall, volt férje 56-os magyar) pedig a stockholmi orvostörténeti múzeum vezetője, igazgatója. A szőke magas fiatalember a norvég orvostörténész és mellette a göteborgi hölgy, megkértem őket, hogy álljanak saját nemzeti zászlójuk elé.

A *párizsi* kongresszus épülete ill. a megnyitója 1982-ben. Középen Sournia professzor a megnyitó beszédét tartja. A kongresszus idején a párizskörnyéki kastélyoknál volt egy kirándulás. Diulier főtitkárt lehet látni. A Clio Medica főszerkesztője ez a hölgy itt középen. Svédek.

Előrehaladt az idő, sajnos be kell fejeznem. Ha valakit érdekel, állok rendelkezésére. Köszönöm figyelmüket!

Vámos Éva elnök befejezésül hozzáfűzi, hogy megtanultuk: a tudománytörténetnek is van története.